

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K
Negyedévre .. 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
TELEFON 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Arany bányászat — tolvajokkal.

Ilyen címen számol be egyik előkelő napilapunk tudósítója az Aradi Közlöny nyomán tapasztalatairól, melyeket a Brád melletti aranybányák megfigyelésekor szerzett.

Annak megállapítása után, hogy erdélyi aranybányászatunk hanyatlóban van, a hanyatlás okát főleg a nagyméretű aranylopásokban látja. Elborzasztó képét festi az ottani bányamunkások erkölcsi érzelmenek, midőn a Rudai 12 Apostol Bányatársulat tulajdon munkásait így jellemzi: »Ezek valamen nyien azza! a gondolattal lépik át a tárna kapuját, hogy aranyat lopjanak.«

Sőt e súlyos kifejezéssel sem élégszik meg, hanem tovább megy: »a legveszedelmesebb tolvajok az altisztek« s a helyszínen megtartott bünvádi eljárás alkalmával hibás általánosítással az egész tisztviselő karát is gyanuba vette.

Napilapjaink nem szoktak tudomást venni arról a nagyszerű, bámulatra érdemes, de lélek- és test-örölő munkáról, mely az Erdélyi Érchegység földalatti tárnáiban folyik. Azt sem tudják, hogy éppen az az aranybányászat, melyet a Budapesti Hirlap tudósítója megsemmisített, a világnak tökéletességre első, nagyságra pedig harmadik aranybányászata. Annál szomorubb jelenség aztán, hogy mikor végre felfedezi hazánk ezen kincsesházát, akkor éppen a legsötétebb vonásokat látják meg abban, a bünt. Csak azt tudják közölni az összes látottakból a nagy nyilvánossággal; s ezt is eltorzítottan.

A Rudai 12 Apostol Bányatársulat 3000 munkásának és 100-nál több »legveszedelmesebb tolvajának«, a felőri karnak védelmére kötelességünknek tartjuk szavunkat felemelni.

Hogy lopás minden üzemnél van, az tagadhatlan, mondhatjuk természetes dolog. S mi igen jól tudjuk, hogy a Rudai 12 Apostolnál előfordult lopások még annál is nagyobb arányúak, mint amint a titkár ur mondott. Hiszen ő havi 150—160 kg. aranytermelés, tehát 5—6 millió korona évi forgalom mellett 400—500.000 K-ra becsüli a lopott arany értékét. Ha ez valóban így volna, akkor nem panaszkodhatnék a társulat. Hiszen ez 8—10% veszteségnek felel meg. Ez pedig semmiféle üzemnél sem lépi túl a normális veszteség mértékét.

Sokkal nagyobb arányúak voltak ott a lopások. De miért? Ezt már nem mondja meg a tudósító ur. Pedig ez egészen más színben tünteti fel azokat a »legveszedelmesebb aranytolvajokat.«

A viszonyokkal ismerős ember tudja, hogy ezen társulatnál a felőrök körében a lopások elterjedése nem régi keletű. Mintegy 15 évre megy vissza ennek a története. S a saját érdekük tartotta vissza a felőröket a lopástól.

Furán hangzik az először, pedig egyszerű a magyarázata.

Mikor az ottani bányák még magyar kézen, egy magyar társulat kezében voltak, akkor a felőrök nyugdíjalapot (Huttmannsfond) létesítettek. Felvételi szerződésük t. i. úgy szövelt, hogy a szabadon előforduló arany értékének 10%-a őket illeti. A felőri kar ezen 10%-nak harmadrészéről, tehát az összes szabadarany-termelésnek 3 és egyharmad aráról önként lemondott, illetőleg felkérte az akkori társulat vezetőségét, hogy ezen 3 és egyharmad arót tőlük levonva, az ebből létesítendő nyugdíjalapot kezelje.

Meg kell jegyeznünk azt, hogy voltak olyan hónapok (nem is egyszer), mikor a felőrök percent címén 600 K-án felüli összeget kaptak. Tehát ilyenkor egy havi befizetésük a nyugdíj alapra 300 K-án felül volt személyenkint. 100 K-án alul soha sem szállott a felőröknek kifizetett percent; a minimális havi befizetés tehát 50 K volt.

Van-e vajjon széles e világon nyugdíjalap, mely ekkora befizetéseket szed tagjaitól? Ha ez az alap fennmarad, akkor ez 20—25 évi szolgálat után — s ez volt az alapítóknak is a céljuk — tekintet nélkül arra, hogy további szolgálatra alkalmas vagy alkalmatlan az illető, busás nyugdíjat adhat tagjainak.

E nyugdíj reménye, az öregség biztosított napjainak tudata visszatartotta az embereket a lopástól. Egyszeri rajtacsipés azonnali elbocsátást, az addig történt befizetések elvesztését vonta maga után. Nem igen kockáztatták e szép remények teljesülését a bizonytalan lopásért.

S mi történt? Mikor ez a nyugdíjalap már csaknem egy fél millióra rugott, a felőrök arra ébredtek, hogy alapjuk, volt — nincs.

Egyszerre, egy napon kapták meg valamennyien felmondásukat; 24 óra múlva pedig valamennyien új alkalmaztatási ajánlatot kaptak. Ebben azonban már az alaphoz való jogait tetemesen meg voltak nyírálva. Néhány elégedetlenkedőt elbocsátott a társulat akkori igazgatója (Menking Frigyes), a többiek — mit tehettek volna? — belenyugodtak a dolgok változásába. Ma úgy áll a dolog, hogy a felőri alap, amelyet a mostani német társulat a bányák megvételekor jogelődjétől csak kezelésbe vett át,

mint szolgálmat, névleg fenn áll ugyan; de az időközben módosított alapszabályok értelmében (erről is írhatnánk egyetmást;) rövid néhány év múlva a társulat tulajdonába fog átmenni! Rajta leszünk, hogy keserű falat legyen, ha egyáltalában sikerülni fog nekik.

Ez keserítette el a felőri kart, ez csinálta belőlük, mint a cikkíró mondja, a legveszedelmesebb tolvajokat.

Az alapot magukénak tudták. Övék is volt. Mikor őket abból a német társulat kinullázta, akkor ők kárpótolták magukat úgy, amint tudták.

És még egy körülmény volt, amely tolvajokat nevelt s ugyszólván belekényszerítette az embereket a lopásba.

Buchruckner dr., a társulatnak két év óta igazgatója, azokat veszi gyanuba, akik költekező életmódot folytatnak, vagy akiknek feltűnő sok »megtakarított« pénzüik van. A takarékoság arrafelé — úgy látszik — hiba. De tudja-e azt Buchrucker dr. ur, hogy ez csak azóta van így, amióta ő van a társulat élén? Tudja-e azt, hogy azelőtt csak az a felőr vagy tisztviselő tarthatott számot bizalomra az ő közvetlen elődjének, Menking Frigyes igazgatónak részéről, akinek ezrei voltak »megtakarítva«? Mikor az üzem igazgatását két évvel ezelőtt átvette, első dolga volt Buchrucker doktornak, hogy a felőrök és tisztviselők fizetését tetemesen felemelte, mert — ha jól tudjuk — saját kijelentése szerint, abból a fizetésből becsületesen megélni nem lehetett. S tudja-e azt, hogy az ő igazgatása előtt abból a fizetésből ezreket (!) kellett megtakarítania a felőrnek vagy tisztviselőnek, hogy főnöksége megbízható embernek tartsa?

Hitetlenül hangzik, de biz' ez — így volt,

Buchrucker dr. méltányosan fizeti tisztviselőit, felőreit; ő elvárhatná tehát, hogy azok becsületesek, megbízhatóak legyenek. S mi meg vagyunk győződve arról, hogy az a módszer, amelyet ő bevezetett, t. i. méltányos fizetés egyrésztől, a legszigorubb ellenőrzés másrésztől, megteremné a kívánt eredményeket. Azt a bizonyos alapot tessék visszaadni! Viszont a közel multnak ismeretével talán mégis elszólták magukat, információkat adván. Valamennyien talán még sem loptak, s nem lopnak. Hiszen még Szodomában is akadt egy Lóth.

Ezek után fölösleges talán rámutatnunk külön is arra, hogy a legjobb akarattal sem fogadható el azon állítás, mintha a Rudai 12 Apostol-nál most történnék az utolsó kísérlet a lopások megszüntetésére. Reméljük s Buchrucker doktornak erélyét ismerve, hisszük, hogy jó időre utolsó kísérlet az ő mostani kísérlete, de egyben meg kell állapítanunk azt a valóságot is, hogy ez az első kísérlet is egytall.

Ankétektől, szükségrendeltektől vagy törvényektől sok eredményt nem várunk. Nyujtson a bányatársulat alkalmazottainak becsületes, gondtalan egzisztenciát, akkor megfognak szünni a lopások. A megelégedett tisztviselői és felőri kar aztán ellenőrizni fogja hatályosan és becsületesen a munkásságot is.

Az állam hathatósabb védelmének elnyerésére egyébként is kevés reménységünk lehet.

Két szempontból indulnak ki azok, kik az állam védelmével akarják az aranybányászatot a hanyatlástól megóvni. Az egyik azon kívánság, hogy

minősítse a büntetőtörvény az aranylopást büntettnek, tekintet nélkül az értékére. A másik pedig az, hogy hozassék be az állami kényszerbeváltás.

Magunk részéről egyikhez sem fűzünk különös reményeket.

A büntetőtörvény módosításához leginkább azért nem, mert a törvényhozásban kevés a hozzáértő.

A büntetőjog, mai csaknem ultraliberális irányzatánál, mikor álig másfél éve, hogy 200 K-ra emelte fel a lopás vétségének értékhatárát, éppen az aranylopásnál tegyen kivételt? Annál a lopásnál, melynél legtöbb az alkalom, állandó a kísértés a büntetésre? Erre alig lehet kilátásunk.

De egyébként is, a büntetőtörvény mai szövegezése is, hathatós védelmet nyújt a »legveszedelmesebb tolvajok«-kal szemben. Hiszen az 1878: V. t. c. 336. §-ának 7. pontja a rendes havi fizetéssel bíró altisztekre és tisztviselőkre megállapítja a büntett fenforgását az értékre való tekintet nélkül.

Az állami kényszerbeváltás behozatalától pedig remélhetünk ugyan némi eredményt, de az ezen uton elérendő siker ugyan nem tartóztatja fel az aranybányászat hanyatlását.

Tagadhatatlan ugyan, hogy óriási károkat okoznak a tolvajok, hogy igen könnyű a lopott arany beváltása. De mit bizonyít ez?

A tolvai most a beváltóhoz viheti az aranyat; az a közvetítő az állammal szemben. Ha pedig a bányatulajdonos egyenesen az államnál fogja termelését beváltani, akkor majd a magánbeváltók mostani közvetítő szerepét egyes kisebb bányabirtokosok veszik át. Azok lesznek az orgazdák. S méltóztassék azt ellenőrizni, hogy az arany, amit a bányatulajdonos beváltásra felmutat, honnan kerül hozzá! Ő maga termeli-e azt mind, vagy idegen bányák munkásaitól is vásárolta? Hol az a szakértő, ki ezt kétségtelenül megállapítja? — Így volt ez a multban, s így lesz ez a jövőben is. Mert tolvaj mindég volt és lesz is, orgazda is fog akadni.

A magunk erejére vagyunk utalva teljesen. Az államtól nem sokat várhatunk.

Hanyatlak az aranybányászat; de nem a kincs apadt ki. Az most is van bőven. Hanem elődeink és a magunk bünei tették azt tönkre; a rablóbányászat, melynek mibenlétét e lap hasábjain fölösleges magyaráznunk. Ezt jóvátenni hiányzik a tőkénk.

A tőke hiányában nem tudnak lendületre jutni erdélyi kisebb bányászataink.

De a Rudai 12 Apostol? Hát az is hanyatlak? Mi ennek éppen az ellenkezőjét tudjuk.

Az előbbi igazgató utolsó éveiben ugyan egész sereg kellemetlensége gyűlt fel a társulatnak, de ezt mind magának kell tulajdonítania. Az előbbi regime hallani sem akart azon birtokosok méltányos kártalanításáról, akiknek földjeit a Körös folyó a zuzóműhely kőporával behordván, megromtotta. Hosszu peres eljárás után már-már óriási pörvesztés fenyegette a társaságot, mikor a közbenjött új igazgató tapintatos és gyors intézkedésével potom pénzen kiegyezett a károsultakkal és így százezreket mentett meg a részvényesek részére.

Az óriási költséggel épült iparvasut szintén nagy tétellel terhelt meg a mérleget, szintén még az előbbi igazgató idejében.

Tisztviselő- és munkáslakások építése, drága gépek beszerzése, az általános fizetés- és béremelés

az iskolák fentartási költségeinek átvállalása (mert eddig is volt ugyan társulati iskola, de annak költségeit a milliókkal dolgozó társulat a — felőri nyugdíjalapból fedezte), és még számos hasznos és nemes beruházás mind azt hirdetik, hogy Buchrucker dr. a társulatnak s vele az aranybányászatnak új lendületet adott.

A halaszthatatlan, évek során felgyült kiadások most megterhelik ugyan az üzemet, de azért hanyatlásról nem panaszkodhatik a Rudai 12 Apostol Bányatársulat. Hiszen most is 160—200 kg között ingadozik havi termelése. És ha Buchrucker dr. túl lesz a kezdet nehézségein, úgy munkájának eredményeit nemsokára élvezni fogja.

Magyar Bánya- és Kohóipar Tanulmányi Részvénytársaság.

Hazai bányászatunk életében nagy fontosságú eseményről számolunk be. Az a vállalat, amely a fenti cím és cég alatt a múlt héten megalakult, rendkívüli kihatással lehet a magyar bányászat fejlesztésére és fejlődésére. Mert rendkívüli irtótt be, rendkívüli hiányt pótol az a tanulmányi vállalat, amely a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság és az ezen hatalmas pénzügyi intézetekkel kooperáló külföldi szakemberek és tőkések egysége alatt létesült. Nem kutatjuk, hogy mily tőkével alakult ez a társaság. A tőke nagysága a jelen esetben teljesen mellékes, mert hiszen oly erős kezek az alapítók, hogy azt, amit jónak és hasznosnak ítélnék, életre is kelthetik, a szükséges tőke mindig rendelkezésre állván. És ezért tulajdonunk oly nagy fontosságot a vállalat létesítésének. Kezdődik vele — hahogy komolyan veszi magát — hazai bányászatunk terén az a komoly tanulmányozás, amelyet szakadatlanul sürgettünk. Az a komoly tanulmányozás, amely felszerelve a szakmeretek és a szaktudomány összes segédesszüközeivel, a gyakorlati vállalkozás céljaira tanulmányok. És tanulmányok annál biztosabban és sikeresebben, mert megvan a legerősebb háttámasza: a tőke.

Nagymérvű anyagot, jól előkészített talajt talál az új vállalat. Tanulmányainál elismert szakemberek tanulmányai fogják vezérelhetni. Mert bányászati szakembereink, tudósaink nagy munkái fogják képezni azt a széles alapot, amelyen a tanulmányi társaság gyakorlati működését illetőleg berendezkedik. Ezeket gyakorlati szempontból egy egészszé tömöríteni és a gyakorlati élet követelményeit felismerni képes szemmel, megtalálni és felismerni mindazokat a bányaterületeket, amelyeket a tőke haszonnal aknázhat ki, ez lesz az új vállalat tevékenységének

első feladata. Megszűnik tehát az ötletszerűség a bányászati alkotások terén.

Mert eddig csakis ötletszerűség uralkodott e téren. Nem vonjuk kétségbe azok jóhiszeműségét, akik eddig nálunk bányászati »fészörösködtek«, már csak azért sem, mert hiszen mindig pénzük bánta még szakavatatlan működésüket. Használtak is, ártottak is bányászati érdekeinknek. Az új tanulmányi vállalat létesültével ez a hazai különlegesség meg fog szünni. A »Magyar Bánya- és Kohóipar Tanulmányi Részvénytársaság« lesz immár a gócpontja az országban létesítendő bányavállalatoknak.

*

A társaság alapításáról a következő hivatalos kommuniké jelent meg: A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság egy újabb nagyfontosságú és közgazdasági fejlődésünkre erős kihatású akciójáról kapunk hírt. Arról értesülünk ugyanis, hogy ma tartotta meg alakuló közgyűlését a Kereskedelmi Társaság helyiségeiben a »Magyar Bánya- és Kohóipar Tanulmányi Részvénytársaság«. Az igazgatóságba választottak: a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság részéről Elek Pál vezérigazgató és Blum Brunó igazgató, továbbá Bruell Gyula, a párisi J. Kircheim Successeurs Hirschler et Co cég tagja, Chavanne Miksa a bécsi K. K. Priv. Wechselstuben Aktiengesellschaft »Mercur« igazgatója, Joerger Károly, a berlini Delbrück Leo et Co. bank cég főnöke, Lehmann Henrik dr. titkos tanácsos, a hallei H. F. Lehmann bankcég főnöke, G. Moler a baseli Basler Handelsbank igazgatója, Nordquist G. a hamburgi Vereinsbank igazgatója, Rotter M. a bécsi K. K. Priv. Öst. Länderbank igazgatója, Sommer Gyula a frankfurti Metallurgische Gesellschaft Aktiengesellschaft igazgatója, Tgahrt Erik a frankfurti Berg- und Metallbank igazgatója. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Delbrück Lajos, a porosz urakháza tagja, a berlini Delbrück Leo et Co. bankcég főnöke, Stern György császári tanácsos, a bécsi K. K. Priv. Öst. Länderbank igazgatója, Czako Emil a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság aligazgatója, Berger M. a budapesti »Mercur« váltóüzleti részvénytársaság aligazgatója, Katona Zoltán a Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság cégvezetője. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen a vállalat elnökévé Elek Pál, a végrehajtóbizottság tagjaiva pedig Blum Brunó, Sommer Gyula és Tgahrt Erik választottak meg. A fentnevezett intézetek és bankcégek melyeknek képviselői a vezetőségben helyet foglalnak, egyidejűleg az új társaság összes részvényeit is jegyezték, oly célzattal, hogy Magyarország és társországai, valamint a Balkán-államok bánya- és kohóiparának különös figyelmet szenteljenek. Az új társaság megalakulását eme fontos és néhány nagyobb vállalkozástól eltekintve, hazánkban meglehetősen elhanyagolt ter-

Festékek

és lakkok

(B 318/40)

■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■
Krayer E. és Társa, Budapest

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:
V., Váci-út 6. sz.
„Krayer festékudvar.“

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir. államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

melési ág szempontjából meglegeggel kell üdvözölnünk, annál is inkább, mert az új társaság hatalmas pénzügyi hátvédje különösen pedig a világ ércepiacán vezető-szerepet játszó Merton-csoport tetterős közreműködése révén úgy technikailag, mint pénzügyileg abban a helyzetben van, hogy bármily nagyméretű bányavállalatot is a legkedvezőbb auspiciumok között megvalósíthasson.

✂ HÁZAI HIREK. ✂

Schenek István emlékezete. A Magyar Tudományos Akadémia március 21-ikén tartott összes ülésén Kosutány Tamás dr. lelkes, szépen kidolgozott emlékbeszédben méltatta Schenek István dr. okl. gyógyszerész, néhai akadémiai tag működését. Schenek, a ki a múlt évi júliusban hunyt el, a keszthelyi és magyaróvári gazdasági akadémiákon, utóbb pedig mint főbányatanácsos a selmeci akadémián működött. Nevét a kémia számos ágában végzett munkálatainak és irodalmi munkásságának kívül megőrzi az utókor számára az is, hogy ő volt a feltalálója a Benoid-gáznak és ő szerkesztette meg az első akkumulátort.

Aminék örülünk és amin busulunk. Szerencsés kezek el tudták hinteni az országban azt a közhitét, hogy busuljunk azon, hogy vasércünket kiviszik. Viszont azon, hogy kénkovandunk a külföldön erős keresletnek örvend, azon örvendenie van oka a — Felsőmagyarországnak, mely tiszta magyar vállalat lévén, illik vele örülnünk nekünk is. Eszerint nyers kénkovandot ez év első két hónapjában mindössze 27.901 K értékben hoztak be külföldről s az utolsó fillérig mindez Ausztriából került hozzánk. (12.131 q.) Viszont kivittünk 136.896 K értékű nyers kénkovandot ugyanazon idő alatt, (59.520 q.) s ebből Ausztriára esik 129.996 K értékű. Kénkovandópörköt egyáltalában nem hoztak be ez idő alatt, míg kivitelünk ebből is tetemes volt. És pedig 94.369 K értékben (Ausztriára esik ebből 92.762 K), mennyisége 55.511 q, tehát majdnem ugyanannyi, amennyi a kénkovandóból. Ausztriára 54.566 q esik. Látnivaló tehát, hogy kénkovandóban ugyszólván kizárólag Ausztriával dolgozunk. — Ami a vasércet illeti, ott klasszikus egybevetni behozatalunkat és kivitelünket. Mindössze 1425 K értékűt hoztunk be és pedig egy fillér értékűt se Ausztriából. Ez 950 q vasércnek az értéke. Érdekes, hogy tavaly ugyanazon idő alatt, vagyis január és február hónapokban 10.188 q vaskövet hoztunk be s ebből kb. 6 ezret februárban. Ellenben kivittünk ez év 2 hónapjában 1,386,743 K értékű vasércet s ebből 1,150.974 K értékű esik magára Ausztriára. Csak februárban 230.740 q került ki az országból s ebből 213.700 q került ki Ausztriába. Ez örvendetes csökkenésre vall, mert tavaly csak ezen egy hónapban 424.363 q-t vittünk ki. Ha már most azt szemléljük, mennyit vittünk ki tavaly suly szerint e két hónap alatt, látjuk hogy 882.142 q-t, míg az idén csak 770.413 q-t, vagyis 111.729 q-val kevesebbet, mint a múlt évnek ugyanezen szakában. És Ausztriába a 770.413 q-ból 639.430 q került ki.

A Magyarhoni Földtani Társulat április 6-án, szerdán d. u. 5 órakor a m. kir. Földtani Intézet előadó-termében (Stefánia-ut 14.) szakülést tartott, melyen *Dicenty Dezső* „A talaj tápsó mennyiségeinek fiziológiai

szereplése és azoknak relatív értékszámai“ címen, *Lázár Vazul* „A biharmegyei Nagybáród szentzelepeinek geológiai viszonyai“-ról, *Réthy Antal* „Az 1908. februárius 19-iki földrengés összefüggése a Lajta-hegység tektonikájával“ címen tartott előadást. A szakülés után a választmány ülésezett.

Az Urikány-Zsilvölgyi tőkét emel. Az Urikány-Zsilvölgyi magyar kőszénbánya részvénytársaság két koronával nagyobb osztalékot adott a részvényeseknek. A vállalat kilenc millió koronáról tizenkét millió koronára emeli tőkét. A tőkeszaporításra azért van szükség, mert egy a zsilvölgyi bánya mellett fekvő szénterületet meg akar szerezni a vállalat. Ez a terület jelenleg magánkézen van s a tulajdonosok pénzhány folytán bányászati jogukat nem érvényesíthetik. A társaságnak 1910. végéig opciója van erre a területre s most ezt érvényesíteni is akarja. Tervebe vették még a coaks-gyár kibővítését és új aknák megnyitását is, amihez szintén pénz kell. A részvények a Hitelbank kezében vannak.

Elvonás. Az Első magyar grafit- és kőszénbánya nevű bányatársulat, Hunyad vármegyei Alsóbarbatény—Iszkronyi bányájában nem dolgoznak. A Szent László véd-névű bányában az üzemet elhanyagolták és az eddigi mulasztást nem igazolták, illetve a zalatnai bányakapitányság felszólításának nem tettek eleget, a bányahatóság kimondta a jogositvány elvonását.

Felügyelőlhiány a kőbányákban. Sajátságos, hogy a kőbányák sokkal veszélyesebbek a munkásokra nézve, mint a szénbányák. Az a rengeteg, napról-napra ismétlődő haláleset a kőbányákban, az illetékes tényezők figyelmét nagyon is alkalmas felkelteni. A kőbányákkal, úgy látszik, senk se törődik, s bányahatóságaink pl. a kőbányákat nem is igen hajlandók bányáknak tekinteni. Ha baleset-statisztikájukat nézzük, akkor megdöbbentő képet kapunk. Most is a kőbánya vezet. Petróczi János szegény, családos munkás embert — mint a hivatalos jelentés mondja — egy lezuhanó hatalmas kötömb maga alá temette. És ez természetesen csak véletlen baleset. Miért nem történik gondoskodás a kőbányák kellő hatóságai ellenőrzéséről. Véleményünk szerint a kötelességet is elmulasztják a kőbányatulajdonosok. Jó lenne, ha ellenük gondatlanságból okozott bűncselekmény miatt feljelentés tétetnék.

Petroleum-hírek. Ismeretes dolog, hogy a finomítók helyzete a legutóbbi üzletév folyamán rendkívül kedvezőtlenül alakult. Ennek igazolására elég lesz talán annyi, hogy a legnagyobb magyar finomító, a Kőolajfinomító r. t. az idén valószínűleg egyáltalában nem fizet osztalékot, holott az utolsó, 1909-iki üzletévben még 5 százalékot (10 koronát) juttatott részvényeseinek. Ennek a kedvezőtlen konjunkturának főoka, a kartell nélküli állapot és a Vacuum Oil Co.-val szakadatlanul folytatott versengés. Így a szakkörökben azt is emlegetik, hogy a monarchia néhány finomítója nem sokára üzemredukcióhoz és ennek folytán a nagyszámu munkás elbocsátásához folyamodik. Másrészt az is hallatszik, hogy a monarchia finomítói fontolóra vették a németországi export beszüntetését, mert az amerikai verseny és a galíciai nyersolajárak emelkedése mellett ráfizetnének a külföldi üzletekre, amit azonban az Olex (a petro-

leumfinomítók bécsi „export-központja) keményen cáfolgat. Mindezek mellett csak az vigasztalhatja a finomítókat, hogy a kartellre vonatkozó tárgyalások ma kedvezőbben állanak, mint annakelőtte. Viszont ez miránk, fogyasztókra nézve a legkevésbé sem vigasztaló.

A Schönborn grófok ásványvizei. Schönborn Buchheim Frigyes Károly gróf uradalmi ásványvizeinek kihasználását bérbeadták. E vizek Szolyva fürdőtelep közelében vannak s bérlői Mermelstein Izrael, Alter Dávid és Brand Mózes fugói lakosok.

A »Rudaiak« aranytermelése. A Rudai Tizenkét Apostol Bányatársulat, amelynek aranybányái az ország leggazdagabb aranyteléireit foglalják magukban, tudvalevően a góthai Karkost-féle bányavállalat tulajdona. Ezekben a bányákban a folyó év március hónapjában 147.223 gramm aranyat termeltek, az előző év ugyanezen hónapjának 140.127 grammjával szemben. Az össztermelés 1909. július 1-től 1910. március végéig 1.196.889 gramm volt, az előző időszak 1.277.169 grammjával szemben. A németek brádi vállalkozása tehát fényesen bevált, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy az egész bányaojektumot annakidején potom 100.000 koronáért vásárolták meg egy elszegényedett erdélyi mágánstól.

Az állami szénbányák fogyasztási szövetkezete. A petrozsényi m. kir. közsémbánya alkalmazottak fogyasztási egylete mint szövetkezet címen szövetkezetet alakítottak. Ezen korlátolt felelősségű szövetkezet az 1909. évi november hó 7-én tartott alakuló közgyűlésen elfogadott alapszabályok szerint alakult. Célja a fagok részére *háztartási és ruházati cikkeket* legelőnyösebb megszerzése. Székhelye: Petrozsény. Működési köre kiterjed Petrozsény és Petrilla közjegyzőségekhez tartozó községekre és telepekre. Tartama bizonytalan idő. Üzleti tőkéje az egyes tagok által befizetett névre szóló 20 korona, husz korona névértékű üzletrészekből áll. A tagok felelőssége korlátolt és csakis a jegyzett üzletrészig terjed. Az igazgatóság áll egy elnök és 18 tagból, akik közül az elnök hivatalból a mindenkori hivatalfőnök, a 18 tagot a közgyűlés választja oly módon, hogy az igazgatósági tagok egyharmada a közsémbányatisztviselők, egyharmada az altsztek és egyharmada a munkások osztályából választandók. Igazgatósági tagok Baumert Károly m. kir. bányatanácsos igazgató, Kosztela János, Nick Mihály, Baumert Dániel, Grohman Jenő, Ember Péter, Javorszky József bányatisztviselők, Bogdán Károly, Aron Dénes, Molcsányi Mihály, Somogyi Gyula, Haró Lajos, Zajác István bányaaltsztek, Ofesák András, Kovács András, Kisfaludi Lajos, Szirb György, Sztriba István, Bielig Richárd bányamunkások.

Uj közsémbánya. Többször említettük már a Losonc város közelében talált szénmedencét, amely a Salgótarjáninak a folytatása. Felkinálták e vállalatnak, de persze oly vérmes reményeket feltételező áron, hogy arról tudomást se akart venni a Salgótarjáni, minekután Gerő Nándor bányai igazgató megbecsülte a kiaknázható szén mennyiségét és minőségét. Minden esetben, mikor valakinek bányabirtoka van, milliókra vélt található s innen van, hogy reális üzletember ezekkel az ábrándozókkal komoly tárgyalásokba nem bocsátkozhatik. Így volt ez a rapp-romhányi szénlelettel is. Meghiusulván a Salgótarjánival kezdett tárgyalás, az államnak ajánlották fel vételre. Ki is küldetett a helyszínére egyik alaposágáról ismert bányász-geologusunk, de bizony az a legjobb akarattal sem tudott a fel-, azaz — jobban mondva — megtalálókát csak távolról is kielégítő véleményt mondani, azonfölül, hogy a kincstár igazán nem kér újabb szénbányavételekből. Mi volt hátra, mint vállalattá alakulni s Pusztá-

Kisromhányon létrejönni mint »Rapp-Romhányi közsémbánya vállalat Béky és társai«. Ez még december 1-én történt, tél lévén azonban, a művelés csak most vehette kezdetét. Megjegyzendő, hogy ez volt a legokosabb is. Losoncon éppen elég gyártelep van, ugy, hogy racionális gazdálkodással kis üzemből gyönyörű vállalatot létesíthetnek minden fennakadás nélkül. Ez a betéti társaság célját így precizirozza: Szénkutatás, feltárás, lefejtés, forgalombahozatal, illetve értékesítés. A társaság beltagjai: Béky Albert Béla bányavállalkozó, losonci lakos és dr. Huszár Lajos orvos, losonci lakos, együttes képviseleti joggal, Beniczky Kálmán ottani főgymn. igazgató.

A Magyar rézművek részvénytársaság címen Zámon április hó 12-én több ízben módosított alapszabályok szerint megalakult. A társaság célja: kiaknázása a Csikszentdomokos község (Erdély) területén fekvő rézbánya területeknek, melyeket *betét gyanánt* (!) átvesz. Továbbá mindennemű ércbányának vagy egyéb bányának kiaknázása Magyarországon vagy külföldön. Alaptőkéje 5.000.000 korona, az az ötmillió korona, mely áll 50.000 (ötvenezer) darab, egyenként 100 (egyszáz) korona névértékű névre szóló részvényből és 2.000.000 korona, azaz kétmillió korona össznévértékben 5000 (ötezer) darab egyenként 400 (négy száz) korona névértékű, bemutatásra szóló 5 százalékkal kamatozó 50 év alatt kisorsolás útján beváltandó elsőbbségi kötvényből. Igazgatósági tagok: 1. Comte de Callet párisi, 2. Strasser Róbert budapesti, 3. Korda Dezső párisi, 4. Edouard Tournier párisi, 5. Pierre Steenlet brüsseli, 6. Henzi Léger párisi lakosok, kiknek ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett.

Frigyes főherceg bányái. Ismeretes, hogy Frigyes főherceg több bányáját megvásárolta a Berg- und Hüttengesellschaft. A társaság most átveszi a főhercegnek még magánkézben levő összes bányáit s e célból legközelebbi időben felemeli alaptőkéjét. A tőkeemelésből kifolyólag a főherceg opciót gyakorolt az összes részvényekre s így azután a részvények megint egy kézben maradnak. A tranzakció mögött a Bodencreditanstalt áll.

Vasutengedélyezés. A kereskedelemügyi minster folyó évi március hó 30-án Schwarz Adolf bányavállalkozó, esztergomi lakosnak a m. kir. államvasutak Homoród-Kőhalom állomásából kiágazólag Mirkvásár, Zombor, Homoródujfalu. Homoródklánd és Homoródkarácsonyfalva községek érintésével Homoródmalm községig s folytatólag Lövéte és Szentkeresztbánya községek irányában az ottani vasművek érintésével Szentegyházaláhfaluiig vezetendő szabványos nyomtávu gőzmozdonyu helyi érdekű vasutonalra nyert előmunkálati engedélyt érvényét a lejáratától számítandó egy év tartamára megújította.

Egy „termelő“ szövetkezet. Hazánkban, ahol csupa improduktív fogyasztási szövetkezet van, dicsérettel kell megemlékeznünk azokról, kik — igen bölcsen — termelő szövetkezetet alakítanak. Ez hasznosabb, nemzetgazdaságilag áldásosabb is. A dicséretet szomolnoki polgárokat illet, akik Szomolnokon »A Szomolnoki fém- és fényezett lemez-áru-gyárosok termelő szövetkezete, mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja« címen január 8-án természetesen korlátolt felelősségű szövetkezetet létesítettek. A vállalat tárgya: tagjai anyagi helyzetét javítani az által, hogy őket takarékos ságra és pontos ságra szoktatja, vállalkozásaikban és üzleti ügyeikben segíti s indokolt hitel igényeiket kielégíti. Üzletkötője: a 100 koronás üzletrészekből alakul. Az igazgatóság 6 tagból áll, u. m. Wagner Aladár, Boltizár Roman, Riedl Béla, Darnóczy Endre, Zabák Kálmán és Mayling Gyula.

Ezt az alakulást ajánljuk bányavárosaink s általában minden bányabirtokosaink figyelmébe.

Magyar bányák — angolok kezében. A bihar-megyei vaskohi márványbányák megvásárlására és kiaknázására liverpooli pénzcsoport folytat tárgyalásokat. A vaskohi vasérc és márványbányák a nagyváradi latin szertartású püspökségi uradalom tulajdonát képezik s most a Vaskohi vasérc és márványipar betéti társaság budapesti vállalat bérlé, amely nagyon jelentéktelen üzemet tart fenn s mindössze hat munkást foglalkoztat. Ha az angol pénzcsoport és a nagyváradi püspöki uradalom között a vásár létrejön, az üzem nagyszabású kiterjesztése következik nyomában.

Leégett gépház. F. hó 4-én reggel 4 óratájban, a „Salgótarjáni Kőszénbánya r.-t.” gépháza a benne levő 4 db motorral együtt leégett. A kár körülbelül 120.000 koronára rug. A tűz rövidzárlat következtében ütött ki.

Pályázat. A désaknai m. kir. sóbányahivatalnál bányafelügyelői állomás, mellyel évi 800 korona fizetés, a fizetés természetével bíró személyi pótlék, szabad lakás vagy ennek hiányában törvényszerű lakpénz, 24 m³ tüzfű s 50 kg sójárándóság élvezete van egybekötve, üresedett meg.

Eladó bánya. A Nagymás-mindszenti bányatársulatról azt írják nekünk Zalathnáról, hogy legközelebb eladásra kerül. Mint ezen forrásunk értesül, az államnak akarják megvételre felkínálni, amire a tulajdonosoknak állítólag több okuk van és kilátásuk is sikerre. A társaság evégből hivatott össze május 2-re gyűlést.

Munkássors. Vajdahunyadról jelentik: Az itteni vasgyárban Csobán Nikola husz éves munkás a gázmosó csövet takarította, miközben a gáztól elszédült, a gázmosókészülék alján lévő iszapba esett és ott megfuladt. Társa, Bagi András ki akarta menteni, de ő is elszédült, azonban még idejében megmentették. A szerencsétlenül járt Csobán özvegy édes anyját és hét testvérét tartotta el. A vizsgálat megindult, hogy kit terhel a szerencsétlenségért a felelősség.

Szénforgalmunk a külfölddel. A magyar szent korona országaiba az 1910. év első két hónapjában

behoztak összesen	kivitték tőlünk
414.951 K értékű barnaszén	555.730 K.
6,641.946 kőszén	122.954
1,732.408 pirszenet	54.066
1.037 „ „ brikett	236

Austriát e mennyiségből megilleti:

behozatal	kivitel
344.389 K értékű barnaszén	551.649 K
2,466.979 kőszén	51.347
1,595.487 pirszen	14.396
59 brikett	4

Iparsó-használat. A besztercebányai kereskedelmi és iparkamara területén huszonheten kértek iparsó használatára szolgáló igazolványt. Köztük szappanosok, nyersbőr-kikészítők, cukrászok, kelmefestők, kávéosok, bétisztítók.

✠ KÜLFÖLDI HIREK ✠

Franciaország kőszén és vasipara. Párisi konzulátusunk február 10-iki jelentése szerint — mint a »Közp. Ért.« közli — a kőszén Franciaországban jelenleg meglehetősen drága, ami részben minden esetre abban a körülményben leli magyarázatát, hogy az egyre fokozódó szükséglet dacára a termelés csak igen szerény mértékben emelkedik. Erre vonatkozó statisztikai adatokból kitűnik ugyanis, hogy a francia kőszéntermelés 1891-ben 26 millió

tonnát tett ki, míg a múlt évben 37 millió volt a termelés. A növekedés tehát mindössze csak 11 millió tonna, ami a kereslet erőteljes fejlődését egyáltalán nem fedi és vele lépést nem tart. Sokkal örövendesebb fejlődés képét nyújtja a francia vasérc-termelés, amely ugyancsak az elmúlt 18 évi időszak alatt a statisztikai adatok tanúsága szerint egyenesen megkétszereződött. Németország hatalmas termelése dacára a különféle vasércekben felesleg felmutatni egyáltalán nem tud, úgy, hogy állandóan bevételre szorul. E bevétel a nélkül is igen nagy, sőt 1891-től 1909-ig jóformán megkétszereződött. Ennek tulajdonítható, hogy a német Krupp-cég már sok évvel előre kötötte meg szerződéseit a vasérc szállítására nézve. — E szállítmányokból visszamaradt még 12 millió tonna és e tekintetben a francia vasércbányászat elsősorban van érdekelve, mert ez szállítja a legtöbb vasércet Németországba. — Franciaország érciparának székhelye és gyújtója gyanánt az északi vidékek tekinthetők, miután a kőszénbányászat is ezeken a vidékeken a legfejlettebb, amennyiben a legtöbb kőszén Franciaország északi szögletéből szállítják a belföld és külföld főbb kereskedelmi gócpontjaira. A német vasipar a legközvetlenebbül és nagy mértékben van érdekelve a francia vasércbányászat fejlődése és jövője tekintetében. A Németországba irányuló vasérc-kivitel a francia vámtörvények nagy tarifális kedvezményekben részesítik. Főképpen pedig a vaskő kivitelénél történik ez, amelynek Franciaország szempontjából legnagyobb a fontossága. A kedvezményes vámtételek következménye lett az, hogy Franciaországnak Németországba irányuló különben is nagy és fejlődésképes vasérc-kivitele évről-évre következetesen növekszik és pedig meglehetősen gyors ütemben.

Délafrika bányáira igen egészséges alapon áll és a fokozatos haladás minden eleme meg van. Így megfelelő tőke, egészséges hitelviszonyok és a szükséges munkaerő. Az egyes aranybányáknak 1909-ben keresztülvitt amalgamációja is hozzájárult az aranybányászat emeléséhez. A transvaali aranybányászat 1909. tizenkét hónapjában 30,925.788 l. értékre rugott, a múlt évi 29,957.610 l.-el szemben, s így a növekedés 968.178 l. volt. A gyémánt kivitel az Oranje River Colonyból az 1909. évben 661.777 l. értékkel növekedett, míg Transvaalból ugyanezen idő alatt 740,393 l. értékben kevesebbet vittek ki. A transvaali bányászat (gyémánton és arauyon kívül) januártól-novemberig terjedő időre vonatkozó eredményei a következők (a zárjelekben foglalt számok az 1908. évi adatok): szén 3,284.081 tonna 831.098 l. értékben (2,744.331 tonna 724.392 l. értékben), rézérc 1,827 tonna, 50.296 l. (927 tonna, 1.342 l.) ónérc 2,423 tonna, 206.463 l. értékben (1.342 tonna, 90.226 l.) ólom-szulfid 1,537 tonna, 14,400 l. értékben (2.863 tonna, 25.166 l.) színezüst 737.481 tonna, 77.206 l. (700.296 tonna, 78.029 l.) Az ólom-szulfid kivételével minden ásvány bányászása jelentékenyen emelkedett és az összes bányászat az év első 11 havában 1909-ben 259.307 l. értékkel volt nagyobb, mint 1908. megfelelő időszakában.

A német bányászok kiképzéséről Macco nemzeti szabadelvű képviselő figyelmet keltő javaslatokkal lép fel a »Stahl und Eisen« hasábjain. Nyíltan kifejti, hogy a kincstári bányák csekély rentabilitásának, a bánya rendszert rövidlátó alkalmazásának, a szállítási tarifa-politika hiányainak és a külföldi versenytörvényeknek oka első sorban abban a körülményben van, mert a fiatal bányász- és kohász szakemberek, a kiknek kezébe lesz téve Németország bányagazdaságának jövője, nem világosítottak fel

ideje korán a geológia, a bányatechnika, a települési ökonómia és nemzetgazdaság összefüggéséről. Macco reformjavaslatai főképpen a berlini bányászati képzőintézetekre vonatkoznak és azt célozzák, hogy hagyassék fel az ezen intézeteknél jelenleg helytelenül alkalmazott takarékosági rendszer. A berlini bánya akadémiát a kereskedelmi ministeriumtól elkülöníteni és a cultus ministerium fennhatósága alá helyezni kívánja, külön épületet kíván részére a technikai főiskola közelében, a mely főiskolával az akadémia összekötésbe hozandó. Az országos geológiai intézet külön választassék a bányászakadémiától és a kereskedelmi vagy a cultus ministerium vagy mi még jobb volna, mint egyelőre porosz hatóság, a porosz állami ministerium elnökének vagyis a birodalmi kancellár közvetlen fennhatósága alá helyeztessék.

Felsőszilézia bánya- és kohóipara. Az Oberschlesischer Berg- und Hüttenmännischer Verein szerint 1909-ben-ben közel 190,000 munkást foglalkoztatott, s az összes munkabér megközelítőleg 200 millió márkát tett ki. Legnagyobb volt a kőszénbányászat munkás létszáma, ahol körülbelül 117 ezer bányamunkás együttvéve 130 millió márkát keresett. — A kőszéntermelés 34.7 millió tonna volt 308.7 millió márka értékben.

Belgium bányászatának elektromos gép- rendezését egészben véve 6800 lóerőre becsülik. Ebből mintegy 15 százalék a szállításra, 35 százalék a vízgazdászatra, 7 és fél százalék a szellőztetésre és a maradvány egyéb motorikus berendezésekre és a tartalékra esik.

Sztrájkmozgalmak. Az amerikai Egyesült Államokban az egyesült bányamunkások egyhangulag elvetették az Ohio, Indiana és nyugati Pennsylvania állam területén levő barnaszénbányák tulajdonosainak feltételét. Lewis, az északamerikai egyesült bányamunkások elnöke kijelentette, hogy sztrájk kimondása a végsőig való harcot fogja jelenteni. Erre Indianában nyolc bányatulajdonos a munkásoknak tonnánként 5 cent béremelést adott, mi által e bányakerületben elkerülték a sztrájkot. Április hó 1-én háromszázezer barnaszénbányamunkás lépett sztrájkba, bizakodva a mozgalom sikerében, mert a rendelkezésre álló szénkészlet legfeljebb két hétre elegendő.

Amerikai vasutások. Newyorki táviratok szerint e hó elején különböző vasúttársaságok 3000 alkalmazottja sztrájkba lépett. Béremelést követelnek. A sztrájk egyelőre csak a kikötői forgalmat érinti. Itt említjük meg, hogy a Pennsylvania Railroad Co. elhatározta, hogy folyó évi április 1-től kezdve alkalmazottjainak fizetését 6%-al emeli fel. A társaság alkalmazottjainak száma 100,000 ember.

A dél-walesi munkásmozgalom szerencsésen véget ért és a nagy nemzeti szénstrájk ki volt kerülhető, amennyiben a munkásvezetők ajánlatára a munkások elfogadták a bányatulajdonosok feltételeit.

Canada ásványtermelése. A Canadában 1909. év folyamán kibányászott ásványmennyiség összértéke 90,415,763 dollár volt. Az egész mennyiségből 10,411,955 tonna, vagyis 27% esik a széntermelésre, 15.9% ezüst-, 10.8% arany-, 10.5% nikkel- és 7.8% rézprodukcióra.

✕ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✕

Széntarifák. Konkrét esetből kifolyólag elhatározottak, hogy zsákokban csomagolt barnaszénnek fedett teherkocsikban való szállításánál 10% pótlék számítandó, az esetben, ha a fél kifejezetten felvett teherkocsit rendel, mivel a barnaszénnek csomagolásáról a tarifákban nem történt gondoskodás.

Az ezüst fém londoni átlagárai (0.925) finom uncia-ként (31.104 gr.) a következőképp alakultak: Március 10-én 23⁷/₁₆ d., 11-én 23³/₈ d., 12-én 23¹¹/₁₆ d., 14-én 23⁵/₈, 15-én 23¹¹/₁₆ d., 16-án 23³/₄ d., 17-én 23¹¹/₁₆ d., 21-én 23⁵/₁₆ d., 22-én 24 d., 23-án 23⁷/₈ d., 24-én 23⁵/₁₆ d., 29-én 24¹/₁₆ d., 30-án 24¹/₈ d., 31-én 24³/₁₆ d., április 1-én 24¹/₈ d., 2-án 24¹/₈ d., 4-én 24¹/₈ d., 5-én 23⁷/₈ d. — Az ezüstpiac csekély árhullámmal még jónak mondható.

Kénüzlet az angol piacon élenketlen volt az elmúlt héten és a bevétel némi csökkenést mutatott; az árak tonnánként a következők voltak: feltárt kén 5 l., rudkén 6 l. 1. s., kénvirág 7 l. 10 s.,

Fémárak. A londoni piac árjegyzése tonnánként (1016 kg), font sterling, shilling és pence értékben

	márc. 4.			márc. 11.			
Réz:	L.	s.	d.	L.	s.	d.	
Szivoslepény és rud:	63	10	—	63	—	—	} engedm 3 ¹ / ₂ %
Legjobban válogatott:	63	10	—	63	—	—	
Elektrolit réz:	65	—	—	64	—	—	
Réztáblák és lemezek:	73	—	—	71	—	—	} netto
Standard réz netto pénz:	58	17	6	58	5	—	
3 hó	60	—	—	59	5	—	
Ón:							
Angol rud hajóra száll:	146	10	—	152	10	—	
Angol finomított:	148	10	—	154	10	—	
Straits- ón, pénztár:	146	15	—	152	—	—	
3 hó:	149	—	—	154	2	6	
Asztráliai helyt:	146	17	6	152	—	—	
Banka-ón (Holland) pénzt	146	—	—	153	16	3	
Ólom:							
Spanyol v. lágy idegen:	13	—	—	12	17	6	
Angol nyers köz.:	13	7	6	13	2	6	
Cink:							
Sziléziai köz. brand:	23	2	6	23	—	—	
Angol Swansea.	24	10	—	24	10	—	
Antimon:							
" nyers	14	—	—	14	—	—	
" érc (basis 50%)	10	—	—	10	—	—	
Nickel: (98—99%)	171	—	—	171	—	—	
Aluminium (98—99%)	75	—	—	75	—	—	
Higany 75 fontja (33.75 kg)	9	5	—	9	5	—	

Az 1909. évi réztermelést, réz felhasználást és rézárakat Aron Hirsch és fia halberstadti cég évi jelentése alapján a „Frkf. Ztg.” március hó 30-iki számában közzétette összeállítás szerint a következőkben adjuk: **Németországban** a behozott érc-, hulladék- és kénkovandból előállított mennyiség 31,009 tonnára becsültetik az 1908. évi 31,187 t. becsüléssel, de tényleges 30,219 tonna termeléssel szemben. A kivittel szemben mutatkozó beviteli többlet 171,390 tonna volt, holott ez 1908-ban 166,308 tonnát, 1907-ben: 139,474 tonnát és 1906-ban 136,857 tonnát tett ki. A fogyasztás 194,449 tonna volt az előző két évi 167,127 illetve 160,217 tonnával szemben. A fogyasztásból 90,000 tonna (1908-ban: 92,000 tonna, 1907-ben: 83,000 tonna) elektromos célokra-, 83,000 tonna (1908-ban: 32,000 t., 1907-ben 22,000 t.) rézlemez- rud- csövekre, 41,000 tonna (1908-ban: 40,000 t., 1907-ben 34,000 t.) sárgaréz művekre 2000 t. (éppen annyi, mint az előző években) vegyszeti művekre és vitriol gyárakra, 23,000 t. (1908-ban: 22,000 t. és 1907-ben 19,000 t.) hajó gyárakra, vasutakra, szerelésekre stb.-re esett. — Régi anyagfelhasználás az összes fogyasztásnak 15%-ára becsültetik. — **A világ réztermelése** 834,940 angol tonna volt az 1908. évi: 746,585 tonnával, 1907. évi: 702,044 tonnával, az 1906. évi: 741,654 tonnával és 1905. évi: 693,700 tonnával szemben. A termelésből esik: az amerikai Egyesült Államokra: 487,020 (429,790) t. Mexikóra: 56,250 (38,200) Spanyolországra és Portugáliára 53,000 (52,008) Japánra 45,000 (40,000) Ausztráliára 38,350 (43,000) Chilére 35,800 (36,580) Németországra 23,500 (23,300) „ Amint látjuk, Mexikó, a mely 1908-ban ötödik helyre foglalt el a termelők között, 1909-ben ismét második helyre

került. Továbbá figyelmet érdemel az amerikai Egyesült Államok réztermelésének emelkedése is. *Amerika kivitele* Európába 290,243 tonnáról, 301,657 tonnára emelkedett, s az ottani készlet 125,430 tonnáról 63,289 tonnára csökkent. Ezek a készletek csak részben kész réz. A réz terményeknek a bányáktól és olvasztóktól a finomítókhoz való szállítására és a finomítási eljárás idő tartamára körülbelül két hónap számítandó. Ennélfogva minden év utolsó két hónapjának réztermelése csak a következő évi január vagy február hónapban következik be. Tehát a készáru réz készlet megállapítása végett két hónap termelése levonásba hozandó a kimutatott készlet mennyiségéből — Miután egyes nagy olvasztó kohók csak az utolsó év, negyedben termeltek, ezért az átlagtermelésnek nem hatodrésze, hanem 75 000 (1908-ban 80.000) tonna hozatik levonásba. Ekként Északamerika kész rézkészlete 1909. év végén 50.430 (1908-ban 63.124) tonnára becsültetik. Ezzel szemben az „American Producers Committee“ taxációja 54.624 tonna. Az Egyesült-Államok 1909. évi többtermelését nem volt lehetséges kiegyenlíteni a jelentékenyen magasabb fogyasztással Amerikában és Európában, úgy hogy kénytelenek voltak nagyobb tömegeket raktárakba venni. Az angol, francia és amerikai nyílt rakóhelyek 1909. végén körülbelül 64.000 tonnával nagyobbak, mint egy év előtt. — *A világ fogyasztását* 833.739 tonnára (1908-ban 748.330, 1907-ben 698.026) t.-ra becsülik, 1201 t.-val kevesebbre a taxált termelésnél, míg 1908-ban a felhasználás állítólag 1755 tonnával volt nagyobb a konsumnál; 1907-ben pedig a legkisebb felhasználás 4018 tonnával mutatják ki. E szerint a múlt évi világtermeléssel szemben a világfogyasz-

tásán felül alig mutatkozik számbavehető fölösleg. Tényleg azonban mint már említve volt — Európában és Amerikában a készletek jelentékenyen megnövekedtek (1909. végén 167.455 t., az 1908. év végi 103.581 t.-val szemben.) Ez a látszólagos ellentmondás arra vezetendő vissza, hogy sok ország statisztikájában a beviteli mennyiségben régi anyag is bennfoglaltatik. Az országok egész soránál a gyártmányok bevétele mint felhasználás van feltüntetve, a világ fogyasztás megállapításánál azonban levonásba nem hozatott, habár az illető országban, melyben a gyártmány készült, az már mint felhasználás van számításba véve. Az ekként származó különbözet 1909-re kb. 30,000 (1908: 28,000) tonnával vehető. A világ felhasználásból esik: Németországra 195,449 (187,127) tonna, Angolországra 110,648 (143,492) tonna, Franciaországra 86,688 (80,509) tonna, mindeme három országra együttesen 390,785 (402,128) tonna, ezzel szemben Északamerikára 314,755 (214,734) tonna.

A réz piaci helyzetét optimisztikusan ítéli meg a jelentés. Hogy a Standard réz ár 1909. folyamán mintegy 60 l. körül mozgott, dacára a nagy készleteknek, ez azt mutatja, hogy a rézipar helyzete aránylag véve kedvező. Az amerikai termelőknek a termelés elhelyezésére vonatkozó megegyezését illetőleg abban a véleményben van a jelentés, hogy a termelés a közel jövőre nézve már elérte legmagasabb fokát, míg ellenben a fogyasztás emelkedni fog. Valószínűnek tartják, hogy egy tényleg alkalmazott mérsékelt korlátozás jelentékenyen emelné az árfolyamot.

1585. szám
1910.

Versenyárgyalási hirdetmény.

A vrđniki m. kir. köszénbányahivatal 60 (hatvan) darab kettős munkáslakás és a hozzátartozó 30 (harminc) drb mellékhelyiség és személgödör, 15 (tizenöt) drb sütőkemence és kut létesítésére nyilvános írásbeli egységáras versenyárgyalást hirdet.

Ajánlat kevesebb számú lakóépület vagy melléképület teljes helyreállítására is tehető, ellenben egyes munkanemekre esetleg érkező ajánlatok nem fogadhatók el.

A főt említett munkálatok biztosítása céljából 1910. év április hó 20-án déli 12 órakor fog a m. kir. köszénbánya hivatal hivatalos helyiségében az ajánlati versenyárgyalás megtartani.

Ennélfogva felhivatnak mindazok a hazai iparosok vagy vállalkozók, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak, s a főt említett építés kereszttulvitelére hajlandók, hogy ezen munka elvégzésére vonatkozó és egykoronás okmánybélyeggel (mellékletek 30 filléres bélyeggel) ellátott zárt, lepecsételt borítékban elhelyezett ajánlataikat az ajánlati költségvetéssel együtt „Ajánlat az 1585/1910. sz. versenyárgyalási hirdetmény alapján a vrđniki m. kir. köszénbányahivatalnál építendő munkáslakóházakra“ felirattal a kitűzött nap déli 12 óráig nevezett hivatalnak beadják, megjelölve, hogy távirati, szóbeli vagy késve érkezett ajánlatok figyelembe vételét nem fogadják, ugyszintén nem vehetők figyelembe oly ajánlatok, melyek a feltételektől eltérnek, szabálytalanul vannak kiállítva, a vállalkozó vagy meghatalmazottja által aláírva nincsenek, javított vagy vakart szövegűek.

A versenyárgyalási napot megelőző nap vagyis legkésőbb április hó 19-én az ajánlati költségvetés felkerített végösszegének 5%-a bánatpénz fejében a vrđniki m. kir. köszénbányahivatal pénztárába befizetendő, ahova posta útján is küldhető, a befizetés teljesítése az ajánlatban felemlítendő, pénztári nyugtató csatolandó.

A bánatpénz akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban elfogadatik, értékpapír (B 321/75)

rok a budapesti áru- és értéktőzsdén legutóbb jegyzett árfolyam szerint, de legfeljebb névértékkel számíthatnak.

Az ajánlatban, illetve ajánlati költségvetésben számokkal és betűkkel kiírandó az egységár és vállalat összes, megnevezendő az építés határideje, fizetés és jótállás feltételei, s határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő a szóban forgó munkákra vonatkozó műszaki műveletet, valamint az általános részletes és vállalati feltételeket, melyek nevezett hivatalnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők, ismeri és azokat ajánlatára nézve érvényesnek elfogadja.

Az ajánlat, valamint az ajánlati költségvetés nyomtatványát és feltételeket nevezett hivatal ajánlattevők kívánságára példányonként 3 korona árban megküldi.

A versenyárgyaláson ajánlattevők vagy igazolt felhatalmazottaik jelen lehetnek.

Alantírt m. kir. hivatal fenntartja magának a jogot, hogy ajánlattevők között, tekintet nélkül az ajánlati összegre, szabadon választhasson, esetleg az összes ajánlatokat elutasíthassa.

Olyan ajánlattevők, kik a pályázat tárgyát képező munkák teljesítésére törvényes képesítéssel nem bírnak, kötelesek ajánlataikban ily képesítéssel bíró megbízottat megnevezni és annak képesítését és megbízhatóságát igazolni.

Amennyiben pedig ajánlattevők a m. kir. hivatalal összeköttetésben eddig nem állottak, illetve előtte ismeretlenek, már az ajánlat benyújtásakor és pedig az illetékes kereskedelmi és iparkamara bizonylatával tartoznak megbízhatóságukat és szállító képességüket igazolni, mert különben ajánlataik a Közszállítási szabályzat 28. §-a c) pontja értelmében figyelembe nem jöhetnek.

Vrđnik (Slavonia), 1910 március 21.

M. kir. köszénbányahivatal.